

3

33

34

35

36

37

38

Cr. 15. num. 37.

EXERCITATIO IVRIDICA

QVAESTIONEM

VTRVM ANTICIPATIO
VSVRARVM, VSVRARIAM PRAVI-
TATEM INVOLVAT

CONTINENS

QVAM

ILLVSTRIS ICTORVM ORDINIS AVCTORITATE

PRAESIDE

D. FRID. GOTTLIEB ZOLLERO

COD. P. P. O. ECCLES. CATHEDR. MERSEB. CAPITVL. CVRIAE
IN PROVINCIA SVPREM. ASSESSORE NEGNON FACVLT. IVRID.

SENIORE ET ACADEM. DECEMV.

IN AVDITORIO ICTORVM

A. D. XXIII. MAII MDCCLXXVII.

PVBLICE DEFENDET

IOANNES BALTHASAR PVCHAV

GVBENA - LVSAT.

LIPSIAE

EX OFFICINA LOEPERIA.

EXERCITATIO IURIDICA

QUAESTIONEM

UTRUM ANTIQVARIETAS
VSTRARVM VSTRARIAM PRAE-
LATI M INVOLET

CONTINENS

ILLVSTRIS ICDIVM ORDINIS AUCTORITATE

P R A E S I D E

D. ERID. GOTTLIEB ZOLLERO

GOD. P. O. E. DE. CANTINE. A. M. S. S. E. C. A. N. T. I. C. A. N. T. I. E. C. A. S. A. R.
IN. C. O. N. T. I. N. E. N. S. I. S. S. E. S. S. I. O. N. E. M. V. E. R. G. E. N. T. I. A. M.

IN AVBITIONO ICTORVM

A. M. K. E. I. L. M. A. I. N. M. O. C. C. E. X. V. I. I.

TYPIE DESERIBIT

IOANNES BALTHASAR WAGNER

HERFORDIAE

LHSE

EX OFFICINA FORENSIA

1841

§. I.

Vsurarum verbum ab usu descendere probatae fidei scriptores defendunt, est enim quasi merces et pensio usus pecuniae, cuius sententiae veritatem Icti quoque Romani sua decisione confirmant: ait enim Tryphominus l. 23. ff. de pignorat. action. *Nec enim amplius a debitore, quam debiti Summam consequi poterit. Sed si stipulatio usurarum fuerat et post quinquennium forte, quam pretium ex re obligata consecutus fuerit, victus eam emtori restituit, etiam medii temporis usuras a debitore petere potest, quia nihil solutum ei esse, ve auferri non possit, palam factum est. Sed si simplum praestitit, doli exceptione repellendus erit ab usurarum praestatione, quia habuit usum pecuniae pretii, quod ab emtore acceperat et l. 60. pr. ff. pro io. Soc. dicitur, Socium, qui*

A 2

IV

in eo, quod ex Societate lucri faceret, reddendo moram adhibuit, cum ea pecunia ipse usus sit usuras quoque praestare debere. Diuersi sunt huius vocabuli significatus, interdum enim denotat foenus, *Cuiac. in Paratitl. Cod. de Sentent. grae pro eo quod interest:* quod tamen nomen ad solam quantitatem creditum siue nummarium mutuum non pertinet, vti perperam vulgo creditur: interdum denotat poenam *l. 15. Cod. de usur. l. 3. §. ultim. ff. d. t.* alias denotat reditus *Nou. 160. praefat.* Propria vero notio est accessio fortis, quam ob causam Imperator id quod frumenti vel hordei mutuo dati accipimus *l. 12. C. de usur. accessionem* vocat quod decisione probat *Arcaid. et Honor. l. 24. C. de administr. tut. Aurum argentumque et quicquid vetustate temporis non mutatur, si in pupilli substantia reperiatur potuerint in tutissima custodia collocent, ita tamen vt ex mobilibus aut praedia idonea comparentur, aut si forte idonea non inueniri, iuxta antiqui iuris formam usurarum crescat accessio, quarum exactio ad periculum tutorum pertinet.*

§. II.

Optimo iure itaque usuras dicimus accessiones, debitaе quantitatis ob huius usum, creditori a debitore praestandas. Consentiant nobiscum hac in parte Canonistae, quibus usurae sunt lucrum supra sortem exactum vnice propter officium in dato mutuo, praestitum. Detestabile equidem ab initio Ius canonicum putauit usuras, easdemque patres sub poena eiectionis damnarunt *c. 5. X. de usur. et Clemens Const. vnica de usur.* eas, qui usuras accipere peccatum non esse existiment,
pro

pro hereticis haberi vult, cuius causae triplex sibi fingunt fundamentum 1) quod Scriptura sacra his reclamet Pf. XV. v. 5. ad quem locum prouocat Conc. Nicen. 17. 2) quod Christus Luc. VI. v. 35. verbis, mutuum date, nihil inde sperantes eas interdixerit conf. c. 10. X. de vsur. 3) quod patres ecclesiastici, qui ingentem merentur fidem et concilia eas damnauerit, ceu detestabile auaritiae genus. conf. cap. 18. X. de vsur. et Ambrosius c. fin. C. XIV. Qu. 5. earum iniquitatem verbis, vbi ius belli, ibi ius vsurarum agnouerit. Sed profiteri cogor, Pontificem Scripturam sacram non intellexisse aut intelligere noluisse. Loca enim quae ex Scriptura sacra citauit, non agunt de vsuris in genere, sed tantum de illis, quae dilectionem proximi offendunt, quod fit vel ob qualitatem debitoris, si ab egenis nempe exigantur, vel ob quantitatem vsurarum, quando nempe creditor ex damno debitoris fit locupletior, quales personae nomine foeneratorum appellantur, et omni tempore in odio fuerunt. Constat quippe ex Catone et Tacito, legibus duodecim tabularum furibus poenam dupli, foeneratoribus quadrupli fuisse impositam, et cum Cato, qui foeneratores improbos appellabat ciues, interrogaretur, quid esset foenerari, eum respondisse refert Cicero, quid hominem occidere. Usurarum enim exactiorem in vniuersum esse interdictam, aut turpem, nemo asserere audebit, dummodo consideret non esse lucrum supra sortem exactum propter officium mutuacionis, sed pretium vel aestimatio vsus fortis consumptae cum damno creditoris. Nec officio contrarium est sic alium iuuare vt nos seruemus indemnes. Itaque, si quaestum certum facere potuisti pecunia, quam mutuo das, aut

ea propter damnum incurris, non est iniquum, eius rationem haberi, cum nemo alteri suo cum detrimento benigne facere cogatur. Ne ipse quidem Apostolus ad Cor. 8. v. 3. vult sic nos alii commodare, vt nobis sit adlictio, et haec causa potissimum sustinet vsuras, cui accedit, quod Pontifex ipse vsuras tanquam interesse damni emergentis admiserit. *Heig. part. 2. Qu. 1. n. 141.* Exinde vsu fori recepta est sententia, quod ecclesis vsurae etiam de pecunia mutuo dati adiudicentur in concursu creditorum, quantumuis reliquis de forte satisfactum haud fuerit Carpz. XI. C. XXIIIX. def. 171. n. 2.

§. III.

Diuidere solent plerique vsuras, in compensatorias, punitorias et mordentes, siue lucratorias, sed cum de his iam constet ex Systematibus, non prolixius hanc materiam tractabo, id tamen silentio praeterire haud valeo, quod vsurae punitoriae, quarum fundamentum suppeditat mora debitoris, proprie non sint vsurae, sed interesse damni emergentis. Nec inane hoc dictum esse, quilibet intelliget, simulac ostenderit vsuras et interesse in effectu vere differre. Vsurae enim ceu supra dixi sunt accessiones quantitatis propter eius usum praestandae, Interesse vero non est accessio quantitatis, sed causae cuiusuis alterius, seu, vt clarius rem exponam, id quod interest denotat proprie aestimationem illius utilitatis, quae dolo vel culpa alicuius extra rem principalem nobis abest *l. 13. et 23. ff. de act. emt. l. 193. π. de V. S.* Vsurae autem eam tantum accessionem rei principalis

palis seu fortis denotant, quæ per se sine contemplatione doli vel culpæ præstanda est propter rei usum. Cui accedit, quod interessè versetur circa rem cuiuscunque generis, excepta ea, quæ in quantitate posita est *l. 3. ff. de lit. iur.* nummis enim depositis, iudicem non oportet in litem iusiurandum deferre ut iuret, quisque, quod sua interfuit, cum certa sit nummorum aestimatio. Usura vero est ea commoditas et accessio, quæ proprie circa quantitatem versatur *conf. Vultej. Iurisprud. Rom. lib. I. c. 44. num. 67.*

§. IV.

Quemadmodum vero in omnibus maxime tamen in iure *l. 90. ff. de R. I.* spectanda est æquitas, ita leges præcipue de eo fuerunt sollicitæ, ne creditor ultra modum, petendo usuras conditionem debitoris efficiat plus iusto duriorem, et ex eius damno fiat locupletior. Determinarunt hanc ob causam non solum quantitatem usurarum, sed modum quoque easdem petendi, et si contra præscriptam formam agat creditor usurariam prauitatem hoc delictum vocarunt, quod iure ciuili, Canonico, nec non legibus Imperii pariter et Constitutionibus Saxonis grauem promeretur poenam. Non equidem omnes recensebimus excessus, quibus se usurariam sponte confitetur creditor, cum hæc nimis prolixa fieret elaboratio, nec titulo huius scripturæ conueniret id vnicui tantum, vtrum nempe creditor, qui anticipando, e. ante diem restitutioni fortis præfinitum, a debitore usuras exegerit, usurariam prauitatem committat, cum hac de re diuersa sit opinio in præsentiarum paulo penitius inquirere liceat.

V.

§. V.

Non deficiunt, qui sententiam, quod anticipatio usurarum aequitati pariter, et legibus sit contraria, defendere student, quorum argumenta speciem veritatis prae se ferre videntur. Sunt nempe usurae, uti in praecedentibus demonstrauius, accessiones fortis. Expediti vero iuris est, accessorium sequi principale. Quodsi itaque debitor, qui contraxit mutuum, certum diem restitutioni fortis, consentiente creditore sibi elegerit, lex contractus creditori exactionem fortis penitus prohibet, et debitori exceptionem plus petitionis in continenti liquidam eo cum effectu tribuit, ut creditor cum refusione expensarum a limine iudicii recedere cogatur. Pactum contractui adiectum, quo debitor usuras legibus approbatas, creditori una cum sorte promittit, effectum ex contractu principali sortitur, et cum creditor ante diem sortem repetere nequeat, usuras, quae sortem sequuntur, exigere non posse contendunt, potius exceptionem plus petitionis et hoc in casu obtinere censent.

§. VI.

Cui accedit, quod aequitas creditori repugnare videatur. Ponas enim casum, Titium in tristi conditione esse constitutum, ut nisi hodie ducentorum thalerorum summam soluat, carceris inclusionem metuat. Caius rogatus hanc quantitatem Titio mutuo per duos annos dat et stipulatur sibi usuras, easdem vero detrahit forti, et anticipando retinet. Titius summam integram, deficiunt enim

enim decem vel duodecim thaleri ad euitandum carcerem et extinguendum regorem cambialem, soluere haud ualet, necessitate premitur, vt nouum ad supplendum id quod deest summae ducentorum thalerorum contrahat mutuum, creditor, quem auaritia et voluptas inhians alienis opibus delectatur, vestigia prioris creditoris presso pede sequitur et vsuras consuetas anticipando lucratur. Hoc facto Titii conditio per se dura adhuc durior fit, crescit enim moles aeris alieni, et in maiorem perniciem incidit, qui ad euitandum hoc malum alterius auxilium implorabat. Cum vero in vsurarum exactione, potissimum ad id sit respiciendum, ne creditor offendant dilectionem proximi, quippe in hoc casu vsurarum praestatio legibus pariter diuinis ac humanis repugnat, peccare utique is censendus est qui officia, quae ab eo iure peti possunt, negligit. et iniquo modo lucrum appetit.

§. VII.

Reprehendendus hanc ob causam mihi videtur Brunemannus *ad l. 57. n. de post.* qui exaeptionem sibi fingit, circa pias causas, et quod illis competat licentia vsuras detrahendi forti, et anticipando lucrum exercere, asserit. Quod si enim anticipatio vsurarum, quam creditor suscipit, per se sit iniqua et legibus contraria, non datur ratio, cur id quod iniquitatem arguit, respectu ecclesiarum et aliarum piarum causarum pro aequo habendum. Quamuis enim fauorem mercantur piae causae, et legis patrocinium sibi vindicent, probe tamen est cauendum, ne iniquitati concedamus priuilegium, et

B

p'is

piis causis occasionem peccandi tribuamus. Nil enim efficit notio piae causae, potius eidem incumbit, aliis exemplo praeesse, et legibus obtemperare, a quarum vinculo, secundum regulam, cum constituat partem rei publicae et Imperanti sublit, nunquam est immunis.

§. VIII.

Ea vero quae in contrariam partem proferuntur, non tantam habent vim, ut vincant veritatem. Potiori iure ad stipulamur illis, qui anticipationem vsurarum ad negotia permittit legibusque non contraria referunt. Auctoritatem huius adfert potissimum defendit Florentinus *l. 57. ff. de pact. Qui in futurum inquit ICtus a debitore vsuras acciperat, tacite pactus videtur, ne intra id tempus sortem petat.* Haec verba si paulo accuratius perpendere velis, inuenies ICrum non reprobare anticipationem vsurarum a creditore factam, quod si enim improba fuisset actio, huic nunquam effectum pacti taciti tribuere potuisset. Potius cum lex creditorem obstringat, ne intra id tempus in quo vsuras a debitore accipit, sortem repetere queat, adfirmat sententiam, competere creditori potestatem detrahere vsuras sortis, sibi que anticipando satisfacere. Quod pari modo probat Ulpianus *l. 2. §. 6. π. de dol. mal. et met. except.* secundum cuius decisionem, Creditor qui vsuras in futurum accepit, a petitione sortis, antequam id tempus praeterierit, cuius temporis vsuras accepit, doli mali exceptione repellitur: nec alienus est ab hac sententia Scaevola *l. 122. ff. de verb. obligat.* et Imperator Iustinianus *l. 28. C. de vsur.*

§. IX.

§. IX.

Putat equidem Leyserus in *Medit. ad Paudef. Sp. 243. m. d. 9.* Iure Codicis sublatum esse ius Digestorum et anticipationem vsurarum penitus interdictam, ad quod spectare videntur verba legis. *Interdicta licentia creditoribus ex pecuniis foenori dandis aliquid detrabere vel retinere siliquarum nomine, vel sportularum, vel alterius cuiuscunque causae gratia.* Non sequor hac in parte sententiam Schilteri qui hanc legem de anticipatione, quae inuito debitore fit, intelligit, atque hanc solam ibi interdicti, illam vero in quam debitor consentit, permitti putat. Consensus enim debitoris vsuras illicitas nunquam facit licitas, quia contra leges nemo agere potest, nec pactum, quod leges prohibent, ex consensu partium valorem consequitur. Potiori iure mihi asserendum est, hanc legem ad nostrum casum plane non pertinere. Imperator enim Iustinianus, cui hanc decisionem debemus, de immodicis vsuris tantum agit, et earum exactionem interdicat, quod non solum ex verbis initialibus §. 1. sed etiam ex verbis subsequenteribus. *Si quis autem aliquid contra modum huius fecerit constitutionis, nullam penitus de superfluo habeat actionem, sed et si acceperit, in sortem hoc imputare compelletur:* satis abunde apparet. Coercere itaque voluit Imperator fraudem foeneratorum, et ne in excedendis vsuris iniuriam debitoribus ingerant teste Accursio ad hanc legem, occasionem quae ad delinquendum incitare potest, restrinxit. Cum itaque prohibita anticipationis vsurarum nullam fecerit mentionem, lex vero correctoria strictissime sit interpretanda, ita, vt a casu expresso, ad non expressum non fiat applicatio, saluum manet ius Digestorum, quod creditorum licentiam vsuras detrahendi forti, permittit. §. X.

§. X.

Nec video, cur Mornacius ad *l. 57. ff. de pact.* quem sequitur Struu. Syntagm. iur. ciu. exercit. XXVII. §. 57. hanc sententiam moribus Christianorum improbatam dicere queat. Debitor etenim, qui vsuras legitimas promisit, ex pacto quod nec legibus nec aequitati, nec bonis moribus repugnat *l. 6. §. 7. ff. de pact. iure* perfecto tenetur. Quod si itaque debitor non expresse cum creditore conuenerit, vt vsurae eo demum die, quo fors principalis restituatur, exsoluantur, in arbitrio creditoris utique positum est, vtrum vsuras statim sorti detrahare vel dilationem debitori concedere velit. Dic mihi quaeso iniquitatem, quam committit creditor, qui anticipando exigit vsuras, vtitur enim iure suo, et propterea reprehensionem haud meretur, cum is, qui suo, vtitur iure nemini inferat iniuriam. Et quemadmodum non inique agit locator, qui a conductore antequam re conducta vti incipit mercedem ex contractu exigit, ita et creditor, qui ob vsum pecuniae creditae, vsuras ab initio contractus petit et sorti detrahit improbi hominis notam non meretur, nec anticipando vsurariam prauitatem committit.

ULB Halle
005 377 420

3

Cr. 15. num. 37.

1777 54
23

EXERCITATIO IVRIDICA

QVAESTIONEM

VTRVM ANTICIPATIO
VSVRARVM, VSVRARIAM PRAVI-
TATEM INVOLVAT

CONTINENS

QVAM

ILLVSTRIS ICTORVM ORDINIS AVCTORITATE

PRAESIDE

D. FRID. GOTTLIEB ZOLLERO

COD. P. P. O. ECCLES. CATHEDR. MERSEB. CAPITVL. CVRIAE
IN PROVINCIA SVPREM. ASSESSORE NEQ NON FACVLT. IVRID.

SENIORE ET ACADEM. DECEMV.

IN AVDITORIO ICTORVM

A. D. XXIII. MAII MDCCLXXVII.

PVBLICE DEFENDET

IOANNES BALTHASAR PVCHAV

GVBENA - LV SAT.

LIPSIAE

EX OFFICINA LOEPERIA.

P 448

